श्रीमद् भागवत का यह सार
भगवद् भक्ति ही आधार

SHRIMAD BHAGWAT RASIK KUTUMBA

Uddhav Geeta, Fourth Sopan(11.19)

स्व धाम प्रस्थान को देखो हो रहे श्री कृष्ण तैयार।
उद्धृत किए उद्धव समक्ष अद्भुत अनमोल उद्गार।।

नारायणं(न्) नमस्कृत्य, नरं(ञ्) चैव नरोत्तमम्।
देवीं(म्) सरस्वतीं(वँ) व्यासं(न्), ततो जयमुदीरयेत्॥

nārāyaṇaṃ(n) namaskṛtya, naraṃ(ñ)caiva narottamam

devīṃ(m) sarasvatīṃ(ṽ) vyāsaṃ(n), tato jayamudīrayet

नामसङ्कीर्तनं(यँ) यस्य, सर्वपापप्रणाशनम्।
प्रणामो दुःखशमनस्, तं(न्) नमामि हरिं(म्) परम्॥

nāmasaṅkīrtanaṃ(ỹ) yasya, sarvapāpapraṇāśanam

praṇāmo duḥkhaśamanas, taṃ(n) namāmi hariṃ(m) param

श्रीमद्भागवतमहापुराणम्

एकादशः स्कन्धः

॥ अथैकोनविं(म्)शोऽध्यायः ॥

Śrīmadbhāgawatamahāpurāṇam

Ekādaśḥ skandhaḥ

.. athaikonaviṃ(m)śo'dhyāyaḥ - 19 ..

श्रीभगवानुवाच

यो विद्याश्रुतसम्पन्न, आत्मवान् नानुमानिकः ।

मायामात्रमिदं(ञ्) ज्ञात्वा, ज्ञानं(ञ्) च मयि सं(न्)न्यसेत् ॥ 1॥

śrībhagavānuvāca

yo vidyāśrutasampanna, ātmavān nānumānikaḥ .

māyāmātramidaṃ(ñ) jñātvā, jñānaṃ(ñ) ca mayi saṃ(n)nyaset .. 1..

vidyā+ śruta+ sampanna

ज्ञानिनस्त्वहमेवेष्टः(स्), स्वार्थो हेतुश्च सं(म्)मतः।

स्वर्गश्चैवापवर्गश्च, नान्योऽर्थो मदृते प्रियः ॥ 2॥

jñāninastvahameveṣṭaḥ(s), svārtho hetuśca saṃ(m)mataḥ .

svargaścaivāpavargaśca, nānyo'rtho madṛte priyaḥ .. 2..

jñāninas+tva+ hameveṣṭaḥ(s), svargaś+ caivā+ pavargaśca

ज्ञानविज्ञानसं(म्)सिद्धाः(फ्), पदं(म्) श्रेष्ठं(वँ) विदुर्मम ।

ज्ञानी प्रियतमोऽतो मे, ज्ञानेनासौ बिभर्ति माम् ॥ 3॥

jñānavijñānasaṃ(m)siddhāḥ(ph), padaṃ(m) śreṣṭhaṃ(v̐) vidurmama .

jñānī priyatamo'to me, jñānenāsau bibharti mām .. 3..

jñānavijñā+ nasaṃ(m)siddhāḥ(ph)

तपस्तीर्थं(ञ्) जपो दानं(म्), पवित्राणीतराणि च ।

नालं(ङ्) कुर्वन्ति तां(म्) सिद्धिं(यँ), या ज्ञानकलया कृता ॥ 4॥

tapastīrthaṃ(ñ) japo dānaṃ(m), pavitrāṇītarāṇi ca .

nālaṃ kurvanti tāṃ siddhiṃ(y̐), yā jñānakalayā kṛtā .. 4..

pavitrāṇī+ tarāṇi

तस्माज्ज्ञानेन सहितं(ञ्), ज्ञात्वा स्वात्मानमुद्धव ।

ज्ञानविज्ञानसम्पन्नो, भज मां(म्) भक्तिभावितः ॥ 5॥

tasmājjñānena sahitaṃ(ñ), jñātvā svātmānamuddhava .

jñānavijñānasampanno, bhaja māṃ(m) bhaktibhāvitaḥ .. 5..

svātmā+ namuddhava

ज्ञानविज्ञानयज्ञेन, मामिष्ट्वाऽऽत्मानमात्मनि ।

सर्वयज्ञपतिं(म्) मां(वँ) वै, सं(म्)सिद्धिं(म्) मुनयोऽगमन् ॥ 6॥

Jñānavijñānayajñena, māmiṣṭvā''tmānamātmani .

sarvayajñapatiṃ(m) māṃ(v̐) vai, saṃ(m)siddhiṃ(m) munayo'gaman .. 6..

Jñānavijñā+ nayajñena,

māmiṣṭvā''tmā+ namātmani

त्वय्युद्धवाश्रयति यस्त्रिविधो विकारो,

मायान्तराऽऽपतति नाद्यपवर्गयोर्यत् ।

जन्मादयोऽस्य यदमी तव तस्य किं(म्) स्यु-

राद्यन्तयोर्यदसतोऽस्ति तदेव मध्ये ॥ 7॥

tvayyuddhavāśrayati yastrividho vikāro

māyāntarā''patati nādyapavargayoryat .

janmādayo'sya yadamī tava tasya kiṃ(m) syu-

rādyantayoryadasato'sti tadeva madhye .. 7..

tvayyud+ dhavāśrayati, māyāntarā''+ patati,

nā+ dyapavarga+ yoryat

rādyan+ tayor+ yada+ sato'sti

उद्धव उवाच

ज्ञानं(वँ) विशुद्धं(वँ) विपुलं(यँ) यथैतद् -

वैराग्यविज्ञानयुतं(म्) पुराणम् ।

आख्याहि विश्वेश्वर विश्वमूर्ते,

त्वद्भक्तियोगं(ञ्) च महद्विमृग्यम् ॥ 8॥

uddhava uvāca

jñānaṃ(v̐) viśuddhaṃ(v̐) vipulaṃ(y̐) yathaitad-

vairāgyavijñānayutaṃ(m) purāṇam .

ākhyāhi viśveśvara viśvamūrte

tvadbhaktiyogaṃ(ñ) ca mahadvimṛgyam .. 8..

vairagya+ vijñā+ nayutaṃ(m), tvad+ bhakti+ yogaṃ(ñ), mahad+ vimṛgyam

तापत्रयेणाभिहतस्य घोरे,

सं(न्)तप्यमानस्य भवाध्वनीश ।

पश्यामि नान्यच्छरणं(न्) तवाङ्घ्रि-

द्वन्द्वातपत्रादमृताभिवर्षात् ॥ 9॥

tāpatrayeṇābhihatasya ghore

saṃ(n)tapyamānasya bhavādhvanīśa .

paśyāmi nānyaccharaṇaṃ(n) tavāṅghri-

dvandvātapatrādamṛtābhivarṣāt .. 9..

tāpatrayeṇā+ bhihatasya, dvandva+ tapatrā+ damṛtā+ bhivarṣāt

दष्टं(ञ्) जनं(म्) सं(म्)पतितं(म्) बिलेऽस्मिन्,

कालाहिना क्षुद्रसुखोरुतर्षम् ।

समुद्धरैनं(ङ्) कृपयाऽऽपवर्ग्यैर्-

वचोभिरासिञ्च महानुभाव ॥ 10॥

daṣṭaṃ(ñ) janaṃ(m) sampatitaṃ(m) bile'smin

kālāhinā kṣudrasukhorutarṣam .

samuddharainaṃ(ṅ) kṛpayā''pavargyai-

rvacobhirāsiñca mahānubhāva .. 10..

kṣudra+ sukho+ rutarṣam, samud+ dharainaṃ(ṅ)

श्रीभगवानुवाच

*इत्थमेतत् पुरा राजा, भीष्मं(न्) धर्मभृतां(वँ) वरम् ।
अजातश*त्रुः(फ्) प*प्र*च्छ, सर्वेषां(न्) नोऽनुश*ृण्वताम् ॥ 11॥

śrībhagavānuvāca

*itthametat purā rājā, bhīṣmaṃ(n) dharmabhṛtāṃ(v̐) varam .
ajātaśa*truḥ(ph) pa*pra*ccha, sarveṣāṃ(n) no'nuśṛ*ṇvatām .. 11..

no'nu+ śṛṇvatām

निवृत्ते भारते यु*द्धे, सुहृन्निधनविह्वलः ।
श्रु*त्वा धर्मान् बहून् प*श्चान्- मोक्षधर्मानपृ*च्छत॥ 12॥

nivṛtte bhārate yu*ddhe, suhṛnnidhanavihvalaḥ .
śru*tvā dharmān bahūn pa*ścān- mokṣadharmānapṛ*cchata .. 12..

suhṛn+ nidhana+ vihvalaḥ, mokṣadharmā+ napṛcchata

तानहं(न्) तेऽभिधास्यामि, देव*व्रतमुखाच्छ्रुतान् ।
ज्ञानवैराग्यवि*ज्ञान*- श्र*द्धाभक्त्युपबृं(म्)हितान् ॥ 13॥

tānahaṃ(n) te'bhidhāsyāmi, deva*vratamukhācchrutān .
jñānavairāgyavi*jñāna*- śra*ddhābhaktyupabṛṃ(m)hitān .. 13..

deva+ vratamu+ khācchrutān, śraddhā+ bhaktyu+ pabṛṃ(m)hitān

नवैकादश पं(ञ्)च* त्रीन्, भावान् भूतेषु येन वै ।
ईक्षेताथैकम*प्येषु, तज्ज्ञानं(म्) मम नि*श्चितम् ॥ 14॥

Navaikādaśa paṃ(ñ)ca* trīn, bhāvān bhūteṣu yena vai .
īkṣetāthaikama*pyeṣu, tajjñānaṃ(m) mama ni*ścitam .. 14..

īkṣetā+ thaika+ mapyeṣu,

एतदेव हि विज्ञानं(न्), न तथैकेन येन यत् ।

स्थित्युत्पत्त्यप्ययान् पश्येद्, भावानां(न्) त्रिगुणात्मनाम् ॥ 15॥

etadeva hi vijñānaṃ(n), na tathaikena yena yat .

sthityutpattyapyayān paśyed,bhāvānāṃ(n) triguṇātmanām .. 15.

Sthityut+ pattyap+ yayān, triguṇāt+ manām

आदावन्ते च मध्ये च, सृज्यात् सृज्यं(यँ) यदन्वियात् ।

पुनस्तत्प्रतिसं(ङ्)क्रामे, यच्छिष्येत तदेव सत् ॥ 16॥

ādāvante ca madhye ca, sṛjyāt sṛjyaṃ(y̐) yadanviyāt .

punastatpratisaṃ(ṅ)krāme, yacchiṣyeta tadeva sat .. 16..

punastat+ pratisaṃ(ṅ)krāme

श्रुतिः(फ्) प्रत्यक्षमैतिह्य- मनुमानं(ञ्) चतुष्टयम् ।

प्रमाणेष्वनवस्थानाद्, विकल्पात् स विरज्यते ॥ 17॥

śrutiḥ(ph) pratyakṣamaitihya- manumānaṃ(ñ) catuṣṭayam .

pramāṇeṣvanavasthānād, vikalpāt sa virajyate .. 17..

pramāṇeṣva+ navasthānād

कर्मणां(म्) परिणामित्वा- दाविरि(ञ्)चादमं(ङ्)गलम्।

विपश्चिन्नश्वरं(म्) पश्ये- ददृष्टमपि दृष्टवत् ॥ 18॥

karmaṇāṃ(m) pariṇāmitvā- dāviriṃ(ñ)cādamaṃ(ṅ)galam .

vipaścinnaśvaraṃ(m) paśye- dadṛṣṭamapi dṛṣṭavat .. 18..

dāviriṃ(ñ)cā+ damaṃ(ṅ)galam,

vipaścin+ naśvaraṃ(m)

भक्तियोगः(फ्) पुरैवोक्तः(फ्), प्रीयमाणाय तेऽनघ ।

पुनश्च कथयिष्यामि, मद्भक्तेः(ख्) कारणं(म्) परम् ॥ 19॥

bhaktiyogaḥ(ph) puraivoktaḥ(ph), prīyamāṇāya te'nagha .

punaśca kathayiṣyāmi, madbhakteḥ(kh) kāraṇaṃ(m) param .. 19..

श्रद्धामृतकथायां(म्) मे, शश्वन्मदनुकीर्तनम् ।

परिनिष्ठा च पूजायां(म्), स्तुतिभिः(स्) स्तवनं(म्) मम ॥ 20॥

śraddhāmṛtakathāyāṃ(m) me, śaśvanmadanukīrtanam .

pariniṣṭhā ca pūjāyāṃ(m), stutibhiḥ(s) stavanaṃ(m) mama .. 20..

śraddhāmṛ+ takathāyāṃ(m), śaśvan+ madanukīrtanam

आदरः(फ्) परिचर्यायां(म्), सर्वाङ्गैरभिवन्दनम् ।

मद्भक्तपूजाभ्यधिका, सर्वभूतेषु मन्मतिः ॥ 21॥

ādaraḥ(ph) paricaryāyāṃ(m), sarvāṅgairabhivandanam .

madbhaktapūjābhyadhikā, sarvabhūteṣu manmatiḥ .. 21..

sarvāṅgai+ rabhivandanam,

madbhakta+ pūjābh+ yadhikā

मदर्थेष्वं(ङ्)गचेष्टा च, वचसा मद्गुणेरणम् ।

मय्यर्पणं(ञ्) च मनसः(स्), सर्वकामविवर्जनम् ॥ 22॥

madartheṣvaṃ(ṅ)gaceṣṭā ca, vacasā madguṇeraṇam .

mayyarpaṇaṃ(ñ) ca manasaḥ(s), sarvakāmavivarjanam .. 22..

madartheṣvaṃ(ṅ)+ gaceṣṭā, sarvakā+ mavivarjanam

मदर्थेऽर्थपरित्यागो, भोगस्य च सुखस्य च ।

इष्टं(न्) दत्तं(म्) हुतं(ञ्) जप्तं(म्), मदर्थं(यँ) यद् व्रतं(न्) तपः ॥ 23॥

madarthe'rthaparityāgo, bhogasya ca sukhasya ca .

iṣṭaṃ(n) dattaṃ(m) hutaṃ(ñ) japtaṃ(m), madarthaṃ(ỹ) yad vrataṃ(n) tapaḥ .. 23..

madarthe'rtha+ parityāgo,

एवं(न्) धर्मैर्मनुष्याणा- मुद्धवात्मनिवेदिनाम् ।
मयि सं(ञ्)जायते भक्तिः(ख्), कोऽन्योऽर्थोऽस्यावशिष्यते ॥ 24॥

evaṃ(n) dharmairmanuṣyāṇā- muddhavātmanivedinām .
mayi saṃ(ñ)jāyate bhaktiḥ(kh), ko'nyo'rtho'syāvaśiṣyate .. 24..

dharmair+manuṣyāṇā,

mud+ dhavāt+ manivedinām

ko'nyo'rtho's+ yāvaśiṣyate

यदाऽऽत्मन्यर्पितं(ञ्) चित्तं(म्), शान्तं(म्) सत्त्वोपबृं(म्)हितम्।
धर्मं(ञ्) ज्ञानं(म्) सवैराग्य- मैश्वर्यं(ञ्) चाभिपद्यते ॥ 25॥

yadā''tmanyarpitaṃ(ñ) cittaṃ(m), śāntaṃ(m) sattvopabṛṃ(m)hitam .
dharmaṃ(ñ) jñānaṃ(m) savairāgya- maiśvaryaṃ(ñ) cābhipadyate .. 25..

yadā''t+manyarpitaṃ(ñ),

sattvo+ pabṛṃ(m)hitam

यदर्पितं(न्) तद् विकल्पे, इन्द्रियैः(फ्) परिधावति ।
रजस्वलं(ञ्) चासन्निष्ठं(ञ्), चित्तं(वँ) विद्धि विपर्ययम् ॥ 26॥

yadarpitaṃ(n) tad vikalpe, indriyaiḥ(ph) paridhāvati .
rajasvalaṃ(ñ) cāsanniṣṭhaṃ(ñ), cittaṃ(v̐) viddhi viparyayam .. 26..

cāsan+ niṣṭhaṃ(ñ)

धर्मो मद्भक्तिकृत् प्रोक्तो, ज्ञानं(ञ्) चैकात्म्यदर्शनम् ।
गुणेष्वसं(ङ्)गो वैराग्य- मैश्वर्यं(ञ्) चाणिमादयः ॥ 27॥

dharmo madbhaktikṛt prokto, jñānaṃ(ñ) caikātmyadarśanam .
guṇeṣvasaṃ(ṅ)go vairagya- maiśvaryaṃ(ñ) cāṇimādayaḥ .. 27..

caikātmya+ darśanam, guṇeṣva+ saṃ(ṅ)go

उद्धव उवाच

यमः(ख्) कतिविधः(फ्) प्रोक्तो, नियमो वारिकर्शन ।

कः(श्) शमः(ख्) को दमः(ख्) कृष्ण, का तितिक्षा धृतिः(फ्) प्रभो ॥ 28॥

uddhava uvāca

yamaḥ(kh) katividhaḥ(ph) prokto, niyamo vārikarśana .

kaḥ(ś) śamaḥ(kh) ko damaḥ(kh) kṛṣṇa, kā titikṣā dhṛtiḥ(ph) prabho .. 28..

किं(न्) दानं(ङ्) किं(न्) तपः(श्) शौर्यं(ङ्), किं(म्) सत्यमृतमुच्यते ।

कस्त्यागः(ख्) किं(न्) धनं(ञ्) चेष्टं(ङ्), को यज्ञः(ख्) का च दक्षिणा ॥ 29॥

kiṃ(n) dānaṃ(ṅ) kiṃ(n) tapaḥ(ś) śauryaṃ(ṅ), kiṃ(m) satyamṛtamucyate .

kastyāgaḥ(kh) kiṃ(n) dhanaṃ(ñ) ceṣṭaṃ(ṅ) ko yajñaḥ(kh) kā ca dakṣiṇā .. 29..

satya+ mṛta+ mucyate

पुं(म्)सः(ख्) किं(म्)स्विद् बलं(म्) श्रीमन्, भगो लाभश्च केशव ।

का विद्या ह्रीः(फ्) परा का श्रीः(ख्), किं(म्) सुखं(न्) दुःखमेव च ॥ 30॥

puṃ(m)saḥ(kh) kiṃ(m)svid balaṃ(m) śrīman, bhago lābhaśca keśava .

kā vidyā hrīḥ(ph) parā kā śrīḥ(kh), kiṃ(m) sukhaṃ(n) duḥkhameva ca .. 30..

कः(फ्) पण्डितः(ख्) कश्च मूर्खः(ख्), कः(फ्) पन्था उत्पथश्च कः ।

कः(स्) स्वर्गो नरकः(ख्) कः(स्)स्वित्, को बन्धुरुत किं(ङ्) गृहम् ॥ 31॥

kaḥ(ph) paṇḍitaḥ(kh) kaśca mūrkhaḥ(kh), kaḥ(ph) panthā utpathaśca kaḥ .

kaḥ(s) svargo narakaḥ(kh) kaḥ(s)svit, ko bandhuruta kiṃ(ṅ) gṛham .. 31..

क आढ्यः(ख्) को दरिद्रो वा, कृपणः(ख्) कः(ख्) क ईश्वरः ।

एतान् प्रश्नान् मम ब्रूहि, विपरीतां(म्)श्च सत्पते ॥ 32॥

ka āḍhyaḥ(kh) ko daridro vā, kṛpaṇaḥ(kh) kaḥ(kh) ka īśvaraḥ .

etān praśnān mama brūhi, viparītāṃ(m)śca satpate .. 32..

viparī+ tāṃ(m)śca

श्रीभगवानुवाच

अहिं(म्)सा सत्यमस्तेय- मसं(ङ्)गो ह्रीरसं(ञ्)चयः।

आस्तिक्यं(म्) ब्रह्मचर्यं(ञ्) च, मौनं(म्) स्थैर्यं(ङ्) क्षमाभयम् ॥ 33॥

śrībhagavānuvāca

ahiṃ(m)sā satyamasteya- masaṃ(ṅ)go hrīrasaṃ(ñ)cayaḥ .

āstikyaṃ(m) brahmacaryaṃ(ñ) ca, maunaṃ(m) sthairyaṃ(ṅ) kṣamābhayam .. 33..

hrīra+ saṃ(ñ)cayaḥ

शौचं(ञ्) जपस्तपो होमः(श्), श्रद्धाऽऽतिथ्यं(म्) मदर्चनम् ।

तीर्थाटनं(म्) परार्थेहा, तुष्टिराचार्यसेवनम् ॥ 34॥

śaucaṃ(ñ) japastapo homaḥ(ś), śraddhā''tithyaṃ(m) madarcanam .

tīrthāṭanaṃ(m) parārthehā, tuṣṭirācāryasevanam .. 34..

tuṣṭirā+ cārya+ sevanam

एते यमाः(स्) सनियमा, उभयोर्द्वादश स्मृताः ।

पुं(म्)सामुपासितास्तात, यथाकामं(न्) दुहन्ति हि ॥ 35॥

ete yamāḥ(s) saniyamā, ubhayordvādaśa smṛtāḥ .

puṃ(m)sāmupāsitāstāta, yathākāmaṃ(n) duhanti hi .. 35..

ubhayor+ dvādaśa, puṃ(m)sā+ mupāsitās+ tāta

शमो मन्निष्ठता बुद्धेर्- दम इन्द्रियसं(यँ)यमः।

तितिक्षा दुःखसं(म्) मर्षो, जिह्वोपस्थजयो धृतिः ॥ 36॥

śamo manniṣṭhatā buddher- dama indriyasaṃ(ỹ)yamaḥ .

titikṣā duḥkhasaṃ(m)marṣo, jihvopasthajayo dhṛtiḥ .. 36..

man+ niṣṭhatā, jihvo+ pastha+ jayo

दण्डन्यासः(फ्) परं(न्) दानं(ङ्), कामत्यागस्तपः(स्) स्मृतम् ।

स्वभावविजयः(श्) शौर्यं(म्), सत्यं(ञ्) च समदर्शनम् ॥ 37॥

daṇḍanyāsaḥ(ph) paraṃ(n) dānaṃ(ṅ), kāmatyāgastapaḥ(s) smṛtam .

svabhāvavijayaḥ(ś) śauryaṃ(m), satyaṃ(ñ) ca samadarśanam .. 37..

kāmatyā+ gastapaḥ(s)

ऋतं(ञ्) च सूनृता वाणी, कविभिः(फ्) परिकीर्तिता ।

कर्मस्वसं(ङ्)गमः(श्) शौचं(न्), त्यागः(स्) सं(न्)न्यास उच्यते ॥ 38॥

ṛtaṃ(ñ) ca sūnṛtā vāṇī kavibhiḥ(ph) parikīrtitā .

karmasvasaṃ(ṅ)gamaḥ(ś) śaucaṃ(n), tyāgaḥ(s) saṃ(n)nyāsa ucyate .. 38..

karmas+ vasaṃ(ṅ)+ gamaḥ(ś)

धर्म इष्टं(न्) धनं(न्) नृणां(यँ), यज्ञोऽहं(म्) भगवत्तमः ।

दक्षिणा ज्ञानसन्देशः(फ्), प्राणायामः(फ्) परं(म्) बलम् ॥ 39॥

dharma iṣṭaṃ(n) dhanaṃ(n) nṝṇāṃ(ỹ), yajño'haṃ(m) bhagavattamaḥ .

dakṣiṇā jñānasandeśaḥ(ph) prāṇāyāmaḥ(ph) paraṃ(m) balam .. 39..

भगो म ऐश्वरो भावो, लाभो मद्भक्तिरुत्तमः ।

विद्याऽऽत्मनि भिदाबाधो, जुगुप्सा ह्रीरकर्मसु ॥ 40॥

bhago ma aiśvaro bhāvo, lābho madbhaktiruttamaḥ .

vidyā''tmani bhidābādho, jugupsā hrīrakarmasu .. 40..

mad+ bhakti+ ruttamaḥ

श्रीर्गुणा नैरपेक्ष्याद्याः(स्), सुखं(न्) दुःखसुखात्ययः ।
दुःखं(ङ्) कामसुखापेक्षा, पण्डितो बन्धमोक्षवित् ॥ 41॥

śrīrguṇā nairapekṣyādyāḥ(s), sukhaṃ(n) duḥkhasukhātyayaḥ .
duḥkhaṃ(ṅ) kāmasukhāpekṣā, paṇḍito bandhamokṣavit .. 41..

nai+ rapekṣ+ yādyāḥ(s)

मूर्खो देहाद्यहं(म्)बुद्धिः(फ्), पन्था मन्निगमः(स्) स्मृतः ।
उत्पथश्चित्तविक्षेपः(स्), स्वर्गः(स्) सत्त्वगुणोदयः ॥ 42॥

mūrkho dehādyahaṃ(m)buddhiḥ(ph), panthā mannigamaḥ(s) smṛtaḥ .
utpathaścittavikṣepaḥ(s), svargaḥ(s) sattvaguṇodayaḥ .. 42..

man+ nigamaḥ(s), utpathaś+ citta+ vikṣepaḥ(s)

नरकस्तमउन्नाहो, बन्धुर्गुरुरहं(म्) सखे ।
गृहं(म्) शरीरं(म्) मानुष्यं(ङ्), गुणाढ्यो ह्याढ्य उच्यते ॥ 43॥

narakastamaunnāho, bandhurgururahaṃ(m) sakhe .
gṛhaṃ(m) śarīraṃ(m) mānuṣyaṃ(ṅ), guṇāḍhyo hyāḍhya ucyate .. 43..

bandhur+ guru+ rahaṃ(m)

दरिद्रो यस्त्वसन्तुष्टः(ख्), कृपणो योऽजितेन्द्रियः ।
गुणेष्वसक्तधीरीशो, गुणसं(ङ्)गो विपर्ययः ॥ 44॥

daridro yastvasantuṣṭaḥ(kh), kṛpaṇo yo'jitendriyaḥ .
guṇeṣvasaktadhīrīśo, guṇasaṃ(ṅ)go viparyayaḥ .. 44..

yastva+santuṣṭaḥ(kh),

guṇeṣva+ saktadhī+ rīśo

एत उद्धव ते प्रश्नाः(स्), सर्वे साधु निरूपिताः ।
किं(वँ) वर्णितेन बहुना, लक्षणं(ङ्) गुणदोषयोः ।
गुणदोषदृशिर्दोषो, गुणस्तूभयवर्जितः ॥ 45॥

eta uddhava te praśnāḥ(s), sarve sādhu nirūpitāḥ .

kiṃ(v̐) varṇitena bahunā, lakṣaṇaṃ(ṅ) guṇadoṣayoḥ .

guṇadoṣadṛśirdoṣo, guṇastūbhayavarjitaḥ .. 45..

guṇado+ ṣadṛśir+ doṣo, guṇastū+ bhaya+ varjitaḥ

इति श्रीमद्भागवते महापुराणे पारमहं(म्)स्यां(म्)

सं(म्)हितायामेकादशस्कन्धे एकोनविं(म्)शोऽध्यायः॥

iti śrīmadbhāgavate mahāpurāṇe pāramahaṃ(m)syāṃ(m)

saṃ(m)hitāyāṃekādaśaskandhe ekonaviṃ(m)śo'dhyāyaḥ ..

ॐ पूर्णमदः(फ्) पूर्णमिदं(म्) पूर्णात्पूर्णमुदच्यते

पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते ॥

ॐ शान्तिः(श्)शान्तिः(श्)शान्तिः ॥

Om Pūrṇamadah(ph) Pūrṇamidaṃ(m) PūrṇātPūrṇamudacyate|

Pūrṇasya Pūrṇamādāya Pūrṇamevāvashiṣyate ||

Om Shāntih(ś) Shāntih(ś) Shāntih ||